

18.3.23

חברותי וחברי, סגל האוניברסיטה,

אני רוצה להודות לכם ולכן על הפעילות הרבה שלכם בקמפוס ומחוצה לו סביב המהפכה החוקתית. תהא אשר תהא עמדתכם, טוב שאינכם שותקים אלא נוקטים בדרך של אזרחות פעילה. אני גאה על שבוע הדמוקרטיה שנערך בקמפוס בהובלת הרקטור: שבוע זה היה פתוח לכל, בין למתנגדי המהפכה ובין לתומכים בה, והוא התנהל בסדר מופתי, כמעט ללא תקלות. האתוס של אוניברסיטת תל אביב הוא פלורליזם, ושבוע הדמוקרטיה חיזק אתוס זה.

אך הסיבה העיקרית למכתבי היא אחרת: מזה שבועות אחדים נעשה שימוש תדיר במושג "משבר חוקתי", כדי לתאר מצב עולם שבו בית המשפט העליון יפסול את חקיקת המהפכה החוקתית או כל החלטה מנהלית שהיא, אך הממשלה או השרים לא יצייתו לפסיקתו. במצב כזה אם חס וחלילה נגיע אליו – ואני מאמין ומקווה שלא כך יהיה – יצטרכו אנשי ונשות השירות הציבורי, ובכללם מפכ"ל המשטרה, הרמטכ"ל ועוד רבים אחרים להחליט למי לציית. בדומה, עלול אף להיווצר מצב שבו בטרם פסיקה של בית המשפט העליון תינתן הנחיה של היועצת המשפטית לממשלה בנושא כזה או אחר, הממשלה לא תפעל על פיה, וגם אז יהא על אנשי ונשות השירות הציבורי להחליט כיצד לפעול.

המצב המשפטי בענין זה הוא בהיר כשמש בצהרים: על הממשלה, ועל אנשי השירות הציבורי לציית לבית המשפט ולו בלבד. בכל שיטת משפט דמוקרטית בית המשפט הוא המוסד המוסמך היחיד לפרש את החוקה והחוק. ולמרות זאת, לאחרונה, נשמעים קולות מגורמים אחדים, אשר עלולים ליצור רושם שההפך הוא הנכון, וכי חובת הציות לממשלה קודמת לחובת הציות לפסיקתו של בית המשפט (או להנחיות היועצת המשפטית לממשלה). מטרידה במיוחד העובדה, שעל פי סקר שפורסם אתמול בערוץ 12, לעמדה שגויה זו יש תמיכה ציבורית שאינה שולית.

כאמור, מעטים העקרונות המשפטיים הברורים כל כך כמו העקרון הזה. אי ציות לפסיקתו של בית המשפט העליון על ידי הממשלה או רשויות ציבור אחרות הוא "שבירת כלים", השקולה בחומרתה להפיכה צבאית. אני מאמין שהגורמים השקולים בממשלה ובכנסת לא ייתנו לדבר נורא כזה לקרות, אך אם חס וחלילה נתבדה, נהיה במקום אחר לחלוטין מן המקום שבו אנו מצויים כעת. אף עלינו באוניברסיטה יהיה לשקול אז כיצד לכלכל את צעדינו.

אני בטוח שאתם/ן, יחד איתי, מצפים שהממשלה כגוף, כמו גם שריה, ירגיעו את הציבור בישראל ויצהירו בקול רם וצלול כי הם אינם מעלים בדעתם שלא לציית לפסיקתו של בית המשפט העליון או להנחיות היועצת המשפטית לממשלה. בימים כתיקונם אין צורך להצהיר את המובן מאליו, אך אלו אינם ימים כתיקונם.

שלכם,

אריאל פורת